Globethics Repository

Közérdekű bejelentés

This page was generated automatically upon download from the Globethics Repository. More information on Globethics see https://www.globethics.net. Data and content policy of Globethics Repository see https://repository.globethics.net/pages/policy.

Item Type	Journal
Authors	Transparency international
Publisher	Transparency International
Rights	With permission of the license/copyright holder
Download date	2026-11-13 01:01:39
Link to Item	http://hdl.handle.net/20.500.12424/177476

01 / 2010

Állásfoglalás

TRANSPARENCY INTERNATIONAL
the global coalition against corruption

Közérdekű bejelentés – hatékony fegyver a korrupció ellen

A közérdekű bejelentés egyre elfogadottabbá válik, mint a korrupció, és egyéb visszaélések megelőzésének, felismerésének és jelzésének hatékony módja. Az intézményekben talált hibák felfedésével a közérdekű bejelentők elháríthatják a kárt, védhetik az emberi jogokat, életeket menthetnek és biztosíthatják a jogállamiságot. A korrupció rejtett mivolta azt jelenti, hogy ha a gyanús ügyleteket nem jelentik be azok, akik munkájuk során találkoznak velük, esetleg sohasem derül rájuk fény. A bejelentésnek azonban magas ára lehet: a bejelentő gyakran súlyos veszélynek teszi ki magát a közérdek védelméért cserében. Megszólalása miatt elveszítheti állását, derékba törhet karrierje, és akár életével is fizethet. A hallgatás biztonságos alternatívájának kialakításához a TI javaslatokat tesz a szabályozás és törvényalkotás elősegítése céljából. Az alábbi feltételek garantálása a cél:

- **a bejelentő hatékony jogi védelme a megtorlással szemben, és teljes kompenzáció az elszenvedett károk után;**
- **megfelelő eljárások a köz-, magán- és civil szektorban, amelyek biztosítják a bejelentések megfelelő kezelését és hathatós kivizsgálását;**
- **kutatás, adatgyűjtés, információ és tréning annak érdekében, hogy a közvéleményt informálni lehessen a közérdekű bejelentés előnyeiről.**

Tartalom

1. Mit jelent a közérdekű bejelentés?
2. A közérdekű bejelentés szerepe a korrupció elleni küzdelemben
3. A megfelelő jogi szabályozás jelentősége
4. A nyomon követés fontossága a szervezetekben
5. Kulturális változásra van szükség

Közérdekű bejelentők és korrupció: mi történik jogi védettség nélkül?

- Allan Cutler, egy kanadai közalkalmazott, 1995-ben bejelentést tett bizonyos szabálytalan közbeszerzési eljárások kapcsán, amelyeket egy kanadai ösztöndíj programban követtek el. Jelentését figyelmen kívül hagyták és lefokozták. Öt évvel később a programot felfüggesztették és átvilágították. Allan Cutlert végül visszahelyezték, és ügye felhívta a figyelmet a közérdekű bejelentések jelentőségére Kanadában, ahol az állami alkalmazásban lévő közérdekű bejelentőket védő jogszabályt 2007-ben fogadták el.[3]

- John Githongo korábban újságíró volt Kenyában, aki megvesztegetéssel és csalással kapcsolatban vizsgálódott hazájában, majd kormányhivatalnok lett. Miután 2005-ben lemondott, négy magas rangú politikust gyanúsított egy nagyobb korrupciós ügylet elkövetésével. Később az Egyesült Királyságba távozott száműzetésbe, Kenyába csak 2008-ban térhetett vissza.[4]

- Nicole Barlow 2005-ben panaszt tett Dél Afrikában, miszerint egy üzemanyag töltő állomást vizenyős területre építettek fel. Egy 35 millió randos (3,6 millió eurós) megvesztegetési botrányra derült fény. Mivel nem állt módjában jogi ügyet kezdeményezni, a sajtóhoz fordult. Több hónapos nyomás után végül engedett a kormány és vizsgálatot rendelt el. Kiderült, hogy a hatósági engedély hamis volt. A kivitelező beperelte Barlow-t, de a pert elvesztette.[5]

  Eugene McErlean, az Allied Irish Bank korábbi könyvvizsgálója, egy folyamatban lévő csalással kapcsolatban tett bejelentést az állami felügyeleti szerveknek 2001-ben. Panaszait nem vizsgálták ki, McErlean pedig egy évvel később – jobb híján – távozott a banktól. A vezérigazgató csak 2009-ben kért tőle bocsánatot. Az ország pénzügyi felügyeletét viszont azóta is kritizálják az ír pénzügyi szektor visszásságai miatt.[6]

1. Mit jelent a közérdekű bejelentés?

A közérdekű bejelentés egy adott szervezeten belül észlelt szabálytalanságról vagy kockázatról szerzett információ nyilvánosságra hozatala olyan egyének vagy intézmények számára, amelyekről feltételezni lehet, hogy tenni tudnak ellene.[1] A tevékenység végső célját – a közérdek védelmét – olyan módon éri el, hogy informálja azon egyéneket vagy szervezeteket, melyek képesek a kárt megakadályozni, továbbá nyomozni és fellépni azok ellen, akik a szabálytalanságokért felelősek. Jeles közérdekű bejelentők leplezték le a SARS-t, és más veszedelmes vírusokat, valamint segítettek megakadályozni környezeti és egészségügyi katasztrófákat az USA-ban és világszerte.

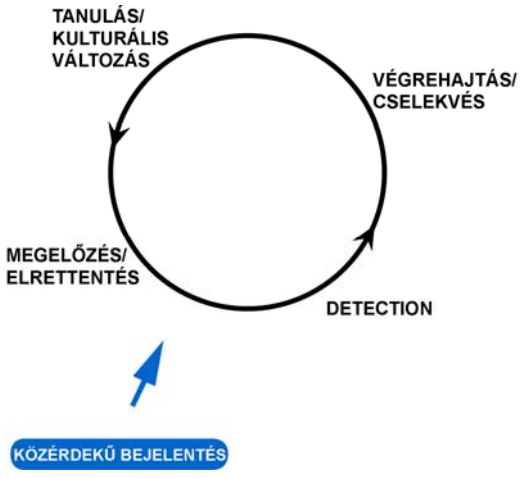
A legújabb kutatások szerint a napvilágra került csalások több mint 25 %-át közérdekű bejelentéseknek köszönhetően leplezték le – ez az arány magasabb, mint bármelyik más tényezőé, beleértve a szabályzó hatóságokat, a könyvvizsgálókat és a médiát.[2]

Az egyén jogának védelme a visszásságok nyilvánosságra hozatala kapcsán lelkiismereti és véleménynyilvánítási szabadság biztosításához köthető. Ezekre az átláthatóság és az elszámoltathatóság is alapelveiként tekint.

2. A közérdekű bejelentés szerepe a korrupció elleni küzdelemben

A korrupció kifejezetten rejtett tevékenység, általában csakis azok tudnak róla, akik érintettek a korrupt ügyletben, vagy akik munkájuk során találkoznak vele. A bennfentesek körét azon személyek szűk köre képezi, akiknek módjukban áll jelentést tenni a múltbeli vagy folyamatban levő korrupt ügyletekről vagy bizonyos jövőbeli kockázatokról. A közérdekű bejelentők kulcsszerepe a korrupció elleni harcban a titokzatos ördögi kör megtörésében rejlik, amit etikus cselekedetek egymásutánja vált fel (lásd lent). Az észlelés előfeltétele a vizsgálatnak és eljárásnak, ám a hatékony és sikeres eljárások szintúgy alapját képezik a kulturális változásnak, a bejelentésre való hajlandóságnak.

Harc a korrupció ellen – Etikus cselekedetek körforgása

A főbb vesztegetési és korrupciós botrányok jól példázzák az elmulasztott bejelentésekből adódó károkat. Ennek ellenére a közönyösség, a megtorlástól való félelem, a helytelen erkölcs, avagy általánosan a hallgatás kultúrája a legtöbb esetben elrettenti a potenciális tanúkat és bejelentőket a nyilvánosságtól.

3. A megfelelő jogi szabályozás jelentősége

A megfelelő jogi háttér és annak érvényesítése az integritás és kötelesség tudatos kultúra megalapozásának szükséges feltételei. Számos nemzetközi egyezmény elismeri a közérdekű bejelentést, mint a korrupció, a csalás és helytelen menedzsment elleni harc hatékony eszközét, és kötelezi az aláíró országokat, hogy alkalmazzanak megfelelő jogszabályokat.[7] Ennek ellenére a legtöbb jogrendszerben a hatályban lévő törvények hiányosak és nincsenek kellően végrehajtva. Csak kivételes esetekben biztosítanak kellő védelmet a bejelentőknek. Legtöbbször kizárólag a közszférát érintik, és nincsenek a közérdekű bejelentők különleges igényeire szabva. Az Egyesült Királyságban hatályban lévő, a közérdekű nyilvánosságra hozatalt szabályzó törvény, a Public Interest Disclosure Act (PIDA) széleskörű lefedettsége inkább a kivételt képezi, mintsem a szabályt.[8]

A Transparency International (TI) által lefolytatott kutatás, amely 10 európai országban vizsgálta a közérdekű bejelentőket érintő törvényeket és gyakorlatokat, megmutatta, hogy a jogi szabályozások általában a munkajogi - jogszabályokban szerepelnek, vagy onnan erednek.[9] Ezáltal a védelmezettek köre a hivatalos alkalmazottakra szűkül, így pl. az informális dolgozók, tanácsadók, alvállalkozók és beszállítók kikerülnek a törvény hatálya alól.

Továbbá talán túl nagy a hangsúly az általános büntető törvényeken, miszerint az egyéneknek kötelességük jelenteni az igazságszolgáltatás vagy a rendvédelmi szervek felé, amennyiben bűncselekménynek válnak tanúivá. Ilyen esetekben – amennyiben bűnügyről van szó – a feltevés szerint az egyén automatikusan fel van mentve a megtorlás minden formája alól. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a bűncselekmények jelentésére vonatkozó jogi kötelezettség aligha jelent megfelelő alternatívát egy átfogó stratégiához és védő intézkedésekhez képest. A tanúvédelmi programok sem képeznek kivételt. Nem minden közérdekű bejelentő tanú. A legtöbb esetben – bizonyíték híján – csak sejtésük van valamilyen visszásságról. Következésképpen a tanúvédelem nem jelent megfelelő védelmet a közérdekű bejelentők számára.

Mindemellett az átfogó szabályozás kellő védelmet és kompenzációt biztosít azoknak is, akiket hamisan vádolnak meg, akár jó szándékból is. A jóhiszeműség vélelmét mindaddig fent kell tartani, amíg megfelelő bizonyítékok nem állnak rendelkezésre.

Javaslatok

A TI nemzetközi szakértőkkel együtt összeállított egy segédletet a közérdekű bejelentés jogi szabályozásának megtervezéséhez, amely – a nemzetközi jó gyakorlat alapján – átfogó keretrendszert biztosít a vonatkozó törvények kialakításához.[10]

Az egységes, átfogó törvényi szabályozás a leghatékonyabb.

A közérdekű bejelentők számára a hallgatás biztonságos alternatívájához olyan egységes, átfogó jogi szabályozásra van szükség, amely lefedi a köz-, magán- és nonprofit szektort, valamint megbízható csatornákat biztosít a gyanús esetek közlésére. A törvénynek széles skálán kell érvényt szerezni, a bűncselekményektől kezdve olyan – a helytelen eljárásból fakadó –

A nyilvánosságra hozatal három szintű modellje az Egyesült Királyságban

Az angliai Public Information Disclosure Act (PIDA) a nyilvánosságra hozatal három szintjét határozza meg. Az egyes szinteken különböző mennyiségű bizonyítékkal lehet a gyanút igazolni.

Ezek a különböző szintek védelmet garantálnak a külső bejelentésre. Mindemellett az igazolás során nagyobb felelősség hárul a közérdekű bejelentőre a feltevés megalapozottságát illetően, mielőtt azt a nyilvánosságra hozhatná az intézmény hatáskörein kívül.

A három szint a következő:

1. *védett belső nyilvánosságra hozatal* (olyan bizonyíték megléte esetén, amely megalapozott gyanúra adhat okot);

2. *védett bejelentés a felügyeleti szerv számára* (a bejelentő birtokában tényszerű bizonyíték van és nincs kétség állításának megalapozottsága felől);

3. *védett, széleskörű nyilvánosságra hozatal* (tényszerű bizonyítékra alapozott gyanú, amelynek igazolása során nem merül föl kétség, mindemellett megalapozott további eljárást indítani).

veszélyforrásokig, mint például a lakosság és a környezet biztonsága. A törvénynek rendelkeznie kell a belső bejelentésekről mind a köz-, mind a magánszektorban, valamint azok megfelelő és rutinszerű megismertetéséről.

Garantálni kell a bejelentő biztonságát.

A köz- és a magánszektor munkavállalóit, továbbá a klasszikus munkaviszonyon kívülieket (pl. tanácsadók, átmeneti munkavállalók, gyakornokok, stb.) egyaránt védeni kell a megtorlással szemben, amennyiben őszinte a szándékuk. Védeni kell továbbá azokat is, akik csupán megkísérlik a bejelentést, vagy éppen megerősítik azt, esetleg csak nem szándékoznak részt venni valamilyen visszásságban. Azon személyeket is védelmezni kell, akik szorosan kötődnek a bejelentőkhöz, mint például a családtagok. A bejelentők elleni megtorlás kapcsán a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy a megkülönböztetés nem a bejelentéssel kapcsolatos.

A közérdekű bejelentőket minden olyan veszéllyel szemben védeni kell, ami bejelentésük kapcsán merül fel. Szakmai és társadalmi elismerésnek is meg kell illetnie őket az adott a szervezetben vagy a társadalomban megakadályozott súlyos kárért. Az ilyen rendszert nagy gondossággal kell kialakítani – lehetőleg valamilyen anyagi jutalom garantálásával együtt – figyelembe véve az adott ország nemzeti és jogi sajátosságait.

Védeni kell a külső és belső bejelentőket egyaránt.

A gyanús ügyletek kapcsán tett bejelentéseket először a szervezeten belül kell vizsgálnia az e célból felállított bizottságnak, garantálva a jelentés bizalmas kezelését. Ezáltal lehetővé válik a bejelentett eset kivizsgálása anélkül, hogy a jelentésben érintett személy, vagy akár az egész szervezet ki lenne téve igazságtalan, megalapozatlan feltételezéseknek.

Ez azonban bizonyos esetekben nem kivitelezhető. A bejelentő veszélybe kerülhet egy belső jelentés kapcsán. Megeshet, hogy a jelentést nem vizsgálják ki a szervezeten belül több oknál fogva (a jogellenes gyakorlat intézményesített, vagy a vezetők nem szeretnék, hogy a szervezet, vagy éppen ők maguk rossz hírűvé váljanak); esetleg a közérdek azt diktálja, hogy a problémával azonnal a hatóságokhoz, vagy más intézményekhez kell fordulni. Biztosítani kell a lehetőséget, hogy a bejelentők külsőleg tudjanak jelentést tenni a törvényhozó vagy végrehajtó testületnek, esetleg más hatáskörrel rendelkező szervezet részére. Erre tipikusan az emberi egészség és biztonság közvetlen veszélyeztetése esetén van szükség.

A PIDA pl. a közérdekű bejelentés különböző tényezőit és következményeit veszi figyelembe. Lehetőséget biztosít a belső és külső jelentésre, és a közzététel három különböző szintjét teszi lehetővé (ld. oldalt).

A végrehajtás létfontosságú.

A jogszabályi keretrendszer megteremtése csak előfeltétele a közérdekű bejelentők védelmének, önmagában viszont nem elegendő. Megalapozott és egységes jogszabályokra van szükség, amelyeket hatékonyan végre is kell hajtani. Ennek érdekében egy megfelelő jogkörrel ellátott, független szervezet felállítása a legcélravezetőbb, amelynek feladata a jogszabályok működésének

felülvizsgálata, valamint a panaszok fogadása és kivizsgálása. A hatékony végrehajtás érdekében egyetértésre kell törekedni, ezért figyelembe kell venni az érdekelt felek – így például szakszervezetek, gazdasági társaságok és civil szervezetek – véleményét.

4. A nyomon követés fontossága a szervezetekben

A közérdekű bejelentés adta lehetőségek kihasználásához a törvényi keretek mellett hatékony nyomon követésre is szükség van. Továbbá az intézményeknek (közintézményektől kezdve a magánszektoron át a civil szektorig) a megfelelő erőforrások biztosítása mellett hajlandóságot kell mutatniuk arra, hogy az ügyeket független testületek vizsgálják ki, bevezessék a szükséges változtatásokat, a visszásságok okozóit pedig vonják felelősségre.

A közérdekű bejelentés adta lehetőségek kihasználásához a törvényi keretek mellett hatékony nyomon követésre is szükség van. Továbbá az intézményeknek (közintézményektől kezdve a magánszektoron át a civil szektorig) a megfelelő erőforrások biztosítása mellett hajlandóságot kell mutatniuk arra, hogy az ügyeket független testületek vizsgálják ki, bevezessék a szükséges változtatásokat, a visszásságok okozóit pedig vonják felelősségre.

A közérdekű bejelentésben rejlő lehetőségek felismerésének kapcsán a szervezetek hatékony kockázatkezelésére számos szabályzatot és irányelvet dolgoztak ki. A Sarbanes-Oxley törvény, amely az Egyesült Államokban jegyzett vállalatok pénzügyi beszámolóira vonatkozó törvényi kötelezettségeket szabja meg, kötelezővé teszi a közérdekű bejelentők védelmét.[11] A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara önkéntes alapú irányelveket határoz meg[12], az Angol Szabványügyi Hivatal (British Standards Institute) normái pedig a közérdekű bejelentés jó gyakorlatát szabják meg.[13]

A közelmúlt példái azonban másról tanúskodnak. Ahhoz, hogy érdemben profitáljunk a közérdekű bejelentésben rejlő lehetőségekből, több kell, mint törvényi kötelezettség és szabályozott eljárások. Az amerikai bróker, Bernard L. Madoff sokmilliárd dolláros befektetési csalását például először 1992-ben észlelték, de semmit sem tettek ellene. Egy hivatalos vizsgálat szerint hat kézzelfogható, közérdekből tett bejelentés érkezett az ügy kapcsán a megfelelő szervekhez, de mind hiába, a kormány túl későn reagált. A Madoff botrány kapcsán felmerülő veszteség végezetül milliárd dollárosra rúgott, amit befektetők ezrei szenvedtek el.[14]

Az USA-ban, a 2010-es Dodd-Frank Wall Street Reform & Consumer Protection Act a kormány által behajtott források utáni 10 és 30%-os jutalmat ígér a közérdekű bejelentőknek. A példa nélküli jutalmazás mértéke a közérdek védelmét elhivatott népszerűsíteni a pénzügyi szektorban.[15]

Javaslatok:

A szervezeteknek határozott és átlátható belső szabályozásra van szükségük.

A hitelt érdemlő szabályzat és a hatékony eljárás elengedhetetlen feltételei a tisztességes bejelentési gyakorlat megalapozásának. Egy jól kialakított etikai és korrupció elleni kódexnek tiszta és önálló szabályozást kell tartalmaznia a közérdekű bejelentések kezelésére. Az eljárás során biztosítani kell számos könnyen elérhető csatornát, melyeken keresztül jelenteni lehet a közvetlen felettesnek, az etikai bizottságnak, az ombudsmannak, illetve szükség van belső telefonos forróvonalakra is. Határozott különbséget kell tenni a közérdekű bejelentés és a személyes bosszú között. Lehetőséget és tájékoztatást kell

A közérdekű bejelentések anyagi vonatkozásai az USA-ban

Az amerikai – állami megrendelésekkel kapcsolatos visszaéléseket büntető – False Claims Act a közérdekű bejelentéseket szabályzó törvények közül az egyik legszigorúbbnak és leghatékonyabbnak tartott jogszabály a világon. *Qui tam* eljárást alkalmaz, mely során a törvénytelenül felhasznált javak visszaperelhetőek a köz és egyben a bejelentő javára egyaránt.

Amennyiben a közérdekből tett bejelentéssel sikeresen lehet bizonyítani állami szerződés kapcsán felmerülő csalást, a bejelentő jutalma a megállapodás összegének 15-25%-a és ügyvédi költségeinek megtérítése.

Az USA Igazságügy Minisztériumának csalás elleni ügyosztálya (Civil Fraud Division) szerint a False Claims Act-nek köszönhetően Amerikában 21 milliárd dollárt hajtottak be 1986 óta. Bizonyos tanulmányok szerint a *qui tam* eljárások több száz milliárd dollár értékű csalást előztek meg.[17]

biztosítani belső és külső bejelentésre egyaránt, a bejelentőt kellően informálni kell az eljárás előrehaladtáról, a vizsgálatot a határidők betartásával kell elvégezni, valamint védeni kell az embereket a megtorlástól. Létfontosságú, hogy ezen irányelveket a felső vezetés is támogassa, továbbá, hogy a szervezet tagjai átfogóan ismerjék és elfogadják azokat.

A bejelentések során garantálni kell a titoktartást.

Az intézményekben felállítandó kommunikációs csatornáknak biztosítani kell a bejelentések és a névtelen információk bizalmas kezelését is. A bizalom nagyon fontos a közérdekű bejelentések kapcsán, hiszen a bejelentő számos veszéllyel néz szembe, továbbá általa a szervezet számára lehetőség nyílik a tények megállapításához egyes ügyekben. A bejelentő személyiségének tehát mindaddig rejtve kell maradnia, amíg saját maga nem vállalja a nyilvánosságot, vagy amíg törvényi kötelezettség nincsen erre. A bizalom továbbá elősegíti a megvádolt személy alapvető jogainak érvényesülését is.

Pártatlan és elszámoltatható vizsgálatok kellenek.

A bejelentés megtétele után a szervezeteknek az eset természetére és tárgyára kell koncentrálni, nem pedig a szabálytalanság vagy a bűncselekmény elkövetőjére. Minden bejelentést átfogóan és igazságosan kell vizsgálni, az adott intézménynek pedig korrigálnia kell a hibát, amennyiben a bejelentés megalapozottnak bizonyul. Nyomon kell követni a bejelentés kezelését, ezáltal a szervezet tanulhat esetleges saját hibáiból.

A jó kommunikáció és a dolgozókkal való egyeztetés elengedhetetlen.

A közérdekű bejelentések kapcsán megfelelő tájékoztatásra és egyértelmű kommunikációra van szükség az intézmény egészében. A stratégia kialakítása és bevezetése során az alkalmazottakat, a vezetőket és más érdekelt feleket tájékoztatni kell, konzultációkat és képzéseket kell biztosítani. A közérdekű bejelentések során elért eredményeket rendszeresen közölni kell az intézmény tagjaival és a közvéleménnyel, valamint gyakori konzultációkra van szükség az alkalmazottakkal a fejlesztések irányvonalainak meghatározása érdekében.

5. Kulturális változásra van szükség

A közérdekű bejelentés fontossága a visszásságok észlelésében és megelőzésében általánosan alulértékelt, annak ellenére, hogy a kockázatkezelésnek igen olcsó alternatívája, így kifejezetten hasznos feltörekvő demokráciák számára, amelyeknek felügyeleti rendszere kevésbé stabil. Ennek ellenére a közérdekű bejelentőt általában hűtlennek tartják, mintsem a közérdek hősies védőjének. Sok országban bizalmatlanul közelítik meg őket, de adott esetben még kémnek vagy árulónak is titulálják őket.[16]

Ajánlások

A közérdekű bejelentés népszerűsítéséhez elengedhetetlen a társadalmi támogatás.

Ahhoz, hogy változtassunk a közérdekű bejelentés megítélésén, azt népszerűsíteni kell, mint hatékony fegyvert a korrupció ellen, amely a közösség érdekét szolgálja. A kormányoknak információs kampányokat kell szervezniük, valamint ösztönözni a közérdekű bejelentés népszerűsítését szakmai szervezeteknél, az ombudsmannál, az üzleti szektorban, a médiában, a szakszervezetek és más civil szervezetek körében.

A közérdekű bejelentések előnyeiről adatokat kell gyűjteni és publikálni.

Az Egyesült Államokban összegyűjtött adatok jól mutatják a közérdekű bejelentések fontosságát például a közpénzek visszaszerzésében (ld. oldalsáv a 6-ik oldalon). Kevés adat áll viszont rendelkezésre világszinten a bejelentett esetek számáról, vagy a rendelkezésre álló csatornák hatékonyságáról, illetve a bejelentések pénzügyi vonatkozásairól. Az adatok hiányára megoldást jelenthet, ha több bírósági döntés kerül nyilvánosságra, valamint ha a közszférában egységesítik a közérdekű bejelentések kezelését. A visszásságok észlelésében és megakadályozásában a közérdekű bejelentések kulcsszerepet töltenek be, ezért a megbízható statisztikák nagyban segítenék a korrupció felderítésének mérhetőségét a döntéshozók és a társadalom számára.

Megfelelő társadalmi és jogi környezetre van szükség.

Adekvát jogszabályi környezet, a véleménynyilvánítás és az információ szabadsága, független sajtó – a közérdekű bejelentés kultúrájának alapvető feltételei. A sajtó forrásainak védelmét ki kell terjeszteni a közérdekű bejelentők által szolgáltatott adatokra, még akkor is, ha adott esetben az újságíró téves adatokra alapoz, de azt jóhiszeműen teszi. Az internet egyre növekvő fontosságával létrejött új bejelentési csatornák révén a közérdekű bejelentések közös globális alapra kerültek, amely nagyban hozzájárul ahhoz, hogy társadalmi szinten kiemelt témává váljanak.

A TI ajánlásai a közérdekű bejelentés kapcsán – összefoglalás

- Az egységes, átfogó törvényi szabályozás a leghatékonyabb.
- Garantálni kell a bejelentő biztonságát.
- Védeni kell a külső és belső bejelentőket egyaránt.
- A végrehajtás létfontosságú.
- A szervezeteknek határozott és átlátható belső szabályozásra van szükségük.
- A bejelentések során garantálni kell a titoktartást.
- Pártatlan és elszámoltatható vizsgálatok kellenek.
- Jó kommunikációra és a dolgozókkal való egyeztetésre van szükség.
- A közérdekű bejelentés népszerűsítéséhez elengedhetetlen a társadalmi támogatás.
- A közérdekű bejelentések előnyeiről adatokat kell gyűjteni és publikálni.
- Megfelelő társadalmi és jogi környezetre van szükség.

Ezt az Állásfoglalást Anja Osterhaus (TI Berlini Titkárság), John Devitt (TI Írország), Giorgio Fraschini (TI Olaszország) and Eliška Císařová (TI Csehország) írták. Elkészítését az Open Society Institute támogatta.

A szakmai felülvizsgálatért a TI a következő szervezeteknek tartozik köszönettel: Európa Tanács, GRECO, Integrity Line, International Federation of Journalists, National Whistleblowers Center, Open Democracy Advice Centre, Project on Government Oversight, Public Concern at Work valamint a TI AG Hinweisgeber and Whistleblower Netzwerk.

Ez az Állásfoglalás részben az 'Alternative to silence – whistle-blower protection in 10 European countries' című TI jelentésen alapszik, amely egy EU társfinanszírozású program keretében jött létre.

További információért lásd: http://www.transparency.org/global_priorities/other_thematic_issues/towards_greater_protection_of_whistleblowers

A közérdekű bejelentők magyarországi helyzetével kapcsolatban további információ: http://www.transparency.hu/kutatas

Ezzel, valamint további Állásfoglalásokkal kapcsolatban keresse Craig Fagant a TI Titkárságon: plres@transparency.org

A TI Magyarország elérhetősége: http//www.transparency.hu

A magyar fordításért felelős: Szabó Attila (TI Magyarország)

TRANSPARENCY INTERNATIONAL
Telephone
+49-30-343820 -0
Fax
+49-30-347039 -12
International Secretariat
Alt-Moabit 96
10559 Berlin
Germany

***Hivatkozások**:*

[1] Ez a definíció egy európai projekt keretében született, Miceli/Near és mások – már létező – meghatározásai alapján. Részletekért lásd: *'Recommended draft principles for whistleblowing legislation'*, megtekintve interneten 2010. szeptember 1-én. www.transparency.org/content/download/48454/774866/version/1/file/Recommended+draft+principles+for+whistleblowing+legislation+Nov+09.pdf.

[2] Association of Certified Fraud Examiners: *Report to the Nations on occupational fraud and abuse* (2010) www.acfe.com/rttn/rttn-2010.pdf; PriceWaterhouseCoopers: *The Global Economic Crime Survey* (2009), www.pwc.com/en_GX/gx/economic-crime-survey/pdf/global-economic-crime-survey-2009.pdf; KPMG*: Profile of a Fraudster Survey 2007* (Zurich: KPMG Switzerland 2007) 26. www.kpmg.co.uk/pubs/ProfileofaFraudsterSurvey(web).pdf.

[3] A kanadai ügy kapcsán további információért lásd: www.fairwhistleblower.ca.

[4] A kenyai ügy kapcsán további információért lásd*:* www.worldpress.org/Africa/1747.cfm.

[5] További információ a dél-afrikai ügy kapcsán az *Open Democracy Advice Centre in South Africa* oldalán *(*www.opendemocracy.org.za*)* valamint itt található: www.environmentconservation.org.za/environmental_protection_activities_libradene.php.

[6] Az írországi ügy kapcsán további információért lásd*:* www.tribune.ie/business/article/2009/may/24/whistleblower-mcerlean-is-vindicated/.

[7] Ide vonatkozó egyezmények alatt a következők értendők*:*
ENSZ Korrupció elleni Egyezmény, 33. cikk. Kihirdette: *2005. évi CXXXIV. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezményének kihirdetéséről.*
Európa Tanács (ET) Korrupcióról szóló Polgári Jogi Egyezménye, 9. cikk. Kihirdette: *2004. évi L. törvény az ET Strasbourgban, 1999. november 4-én kelt, Korrupcióról szóló Polgári Jogi Egyezményének kihirdetéséről.*
ET Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezménye, 22. cikk. Kihirdette: *2002. évi XLIX. törvény az ET Strasbourgban, 1999. január 27-én kelt Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezményének kihirdetéséről*

[8] Az angliai jogszabály kapcsán további információ*:* www.opsi.gov.uk/acts/acts1998/ukpga_19980023_en_1

[9] Anja OSTERHAUS – Craig FAGAN: *Alternative to Silence – whistleblower protection in 10 European countries* (Berlin: TI 2009). www.transparency.org/publications/publications/alternative_to_silence_whistleblower.

[10] www.transparency.org/content/download/48454/774866/version/1/file/Recommended+draft+principles+for+whistleblowing+legislation+Nov+09.pdf.

[11] www.soxlaw.com/

[12] www.iccwbo.org/iccccfee/index.html

[13] *PAS 1998:2008. Whistleblowing arrangements: Code of Practice* (London: BSI, 2008). www.bsigroup.com/en/sectorsandservices/Forms/PAS-19982008-Whistleblowing/

[14] *United States Securities and Exchange Commission – Office of Inspector General, Investigation of Failure of the SEC to Uncover Bernard Madoff's Ponzi Scheme, Case No. OIG-509, August 2009*

[15] Lásd: www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-111publ203/content-detail.html és www.opencongress.org/bill/111-h4173/show.

[16] OSTERHAUS – FAGAN: *Alternative to Silence*

[17] Az USA Igazságügy Minisztériumának 2009. November 19-i sajtó közleménye szerint *"az Igazságügyi Tárca a 2009-es pénzügyi évben 2.4 milliárd dollárt hajtott be False Claim (állami javakkal való visszaélés) ügyek kapcsán, 1986 óta több mint 24 milliárdot".* www.justice.gov/opa/pr/2009/November/09-civ-1253.html*; Tax Payers Against Fraud Education Fund.* http://taf.cloverpad.org/

© 2010 Transparency International. All rights reserved.

A Transparency International (TI) civil szervezetként a korrupció elleni globális küzdelmet vezeti. Több mint 90 nemzeti tagozattal és egy nemzetközi titkársággal Németországban, Berlinben, a TI felhívja a figyelmet a korrupció kártékony hatásaira és a kormány, az üzleti élet és a civil társadalom szereplőivel együttműködve azon dolgozik, hogy hatékony módszerekkel megfékezze azt. További információ: www.transparency.org

ISSN 1998-6432